

משולחן שלמה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל

גליון עשיר תוכן לשולחן השבת

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת בשלה 216

פזיזים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע, משולחן תורתו של רבינו שליט"א

עצמות בתיה

יִקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ (יג, יט). כתב מהר"ש שבזי בספר מדרש חמדת ימים (פרשת ויחי עמ' קפג) שתיבת 'את' (את עצמות יוסף) באה לרבות שלקח גם עצמותיה של בתיה, ולמאן דאמר שנכנסה חיה בגן עדן (דרך ארץ רבה א, יח; כלה רבתי ג, כג), היינו שבחיה זכתה להיכנס לגן עדן בגוף דק.

קול רעמך בגלגל

וַיֹּסֶר אֶת אִפְן מִרְכַּבְתִּי וַיְנַהֲגֵהוּ בִּבְבֻדָּתִי (יד, כה). מובא במכילתא (בשלה, מס' דויה"ה), שרבי יהודה אומר שמחמת האש של מעלה נשרפו גלגלי המרכבות של המצריים, ורבי נחמיה אומר שמקול רעם של מעלה נתזו צנורות המרכבות (-צירי גלגלי המרכבות) מלמטה, שנאמר (תהלים עז, ט) "קול רעמך בגלגל האירו ברקיו תבל". וכך היו המרכבות מוטות, ובכל זאת היו רצות ונכנסות לים בעל כרחם של המצריים, כי היו טעונות כלי כסף וכלי זהב ואבנים טובות ומרגליות, ורצה הקב"ה שיטלו ישראל את הבזה, וראו כולם בשידוד הטבע, שבנוהג שבעולם הפרדות (-צמדי הסוסים) מושכות את המרכבות, ועכשיו המרכבות מושכות את הפרדות.

אז ישיר

אֲזַי שִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל (טו, א). כתב הרוקח בסידור התפילה (אז ישיר, עמ' ריג) ששרו ישראל את שירת הים בכלי שיר שהביאו עמם מצאתם ממצרים, כי בעת שהיו במצרים הקדים משה ואמר להם, דעו שעתידים אתם לומר שירה, לכן תתקנו לכם כלי שיר להוציאם עמכם, וכך היו מתאווים מתי יבוא ביום ויאמרו השירה, ועל זה אמר הכתוב (תהלים קה, מג) "ויוצא עמו בששון ברינה את בחיריו", שיצאו בששון ורינה לזכות למעמד השירה, ועתה בעת שעמדו על הים אמרו 'זה היום קוינו' שבו נאמר שירה נאה, ועל זה נאמר 'אז ישיר', שכל דבר שאדם חושב לעשותו מימי קדם, כשיבוא העת יום שקיוונו, יאמר כן בלשון 'אז', כמו 'אז יבנה יהושע מזבח לה' אלהי ישראל בהר עיבל' (יהושע ח, ל), שלשון זו היא מפני שהיתה זאת בליבו משעה שציווהו משה על כך.

את השירה

אֲזַי שִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' (טו, א). כתב הרוקח בסידור התפילה (אז ישיר, עמ' ריד) שתיבת 'את' (את השירה הזאת) באה לרבות שאמרו אז גם את 'שיר השירים', וכנוטריקון 'השירים' שהוא

'השיר ים', ולרבות שאמרו אז 'הלל הגדול' (מזמור קלו). ומובא במדרש שוחר טוב (תהלים קיג) שעשרים וששה דורות משברא השי"ת את עולמו לא אמרו הלל, עד שעת מכות בכורות, שאז עמד פרעה והלך אצל משה ואהרן בלילה והיה דופק על פתחיהם בלילה, אמר להם קומו צאו מתוך עמי, אמרו לו שוטה וכי גנבים אנו שנלך בלילה, אמר להם הרי כבר מתים כל מצרים, אמרו לו מבקש אתה לכלות המכה הזאת, אמור 'הרי אתם בני חורין', התחיל פרעה צווח 'לשעבר הייתם עבדי, אבל עכשיו הרי אתם בני חורין, הרי אתם ברשותכם, הרי אתם עבדי ה' וצריכים אתם להללו, שאתם עבדי', שנאמר (תהלים קיג, א) "הללויה הללו עבדי ה'", וכן הוא אומר (ישעיה ל, כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג".

כסמו ים

נִשְׁפַּת בְּרוּחַךְ כִּסְמוֹ יָם צָלְלוּ כְּעוֹפֶרֶת בַּיָּם אֲדִירִים (טו, ט). מובא במדרש ויושע שנרמז בפסוק זה שטבעו אז בים אף מלאכי מעלה. שבשעה שטבעו המצריים בים היו בהם שני מכשפים ושמן יוחני וממרא, ואמרו לפרעה אם נס זה הוא ביד הקב"ה, אין אנו יכולין לו, אבל אם ביד מלאכים הוא, אנו יכולין לנער את המלאכים בים, עשו כשפים והורידו אות המלאכים אל הים, ואז אמרו המלאכים 'הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש', ורק אתה במאמריך טבעת אותם בים במים אדירים, לך נאמר 'נשפת ברוחך כסמו ים, צללו כעופרת במים אדירים'.

כתוב זאת זכרון בספר

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֶאת זִכְרוֹן בַּסֵּפֶר (יז, יד). בספר קב הישר (פרק נה) למד מפסוק זה ממעלת הכתיבה שהיא הנהגה חשובה מאד לכל אחד, שאם הזהיר הקב"ה למשה, רבן של ישראל, על הכתיבה שהיא תועלת גדול לזכרון, קל וחומר לכל אדם שצריך להרהר תמיד במעשיו ולפשפש בהם שמא חטא, שראוי לו לכתוב חטאיו שיהיו לו לפניו לזכרון לתקנם, או אם ימצא באיזה ספר איזה דבר תיקון לחטאיו, ירשום על ניר מיוחד מיד כדי שיוכל לתקן בלי עיכוב מה שיוכל, ואם נזכר שחטא נגד חבריו בדבור קשה וציער אותם, או תלה בו שום שמץ דופי, או שהלבין פניו ברבים, יבכה ויתחרט ויקבל עליו מיד למחרתו לפייסם ולרצותם, וזה יהיה לו עסק ראשון למחרתו. וכל שכן אם נזכר שחטא נגד מי שגדול ממנו, יצטער מיד ויבקש להקב"ה שלא ירשום בספר חובותיו, ויקבל עליו למחר לתקן מיד. ואם חטא אחר לנגדו באונאת דברים, ימחול לו מיד ויאמר שהוא מוחל לכל מי שציערוהו.

זאולה יעמדי על הברכה

לעילוי נשמת

מרדכי בוהדנה בן רובי, צבי עמור בן פרחיה
גאולה בת דינה, ראו דוד דרור בן רוגיה
חי בן סימה עטיה ז"ל

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

דוד בן חנה, מזל נעמי בת נוריה נורית
מוקד טלפוני 03-3765444
זמין בימים א' - ה', בין השעות 09:00-20:00

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
18:32	17:55	16:43	ירושלים:
18:28	17:53	17:01	בני ברק:
18:28	17:53	17:01	חיפה:
18:32	17:55	17:03	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים
של רבינו שליט"א

א

"ותעל שועתם אל האלהים" (שמות ב, כג)

משיעור יום א' ב' שבט תשע"ז

וכאשר יש לאדם דרך ברצון שלו על עסק ולימוד התורה להתקרב על ידה להשי"ת ועולה היא יפה לפניו יתברך, הנה אז היא כענין 'סם חיים', שגם מעט מה שזוכה לעסוק בה מחייה אותו, וכפי שגם מעט סם המוות ממית, כך גם מעט סמא דחיי מחייה את האדם. ותחילת הכל הוא עסק התורה ושמירת הזמן, ליקח בכל יום ובכל לילה עיתים לעסק התורה הקדושה ולהיות דבוק בה, וכפי שפתח דוד המלך ספר התהלים שיש לאדם להישמר מכל מושב לצים המבטלו מן התורה, "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה ויומם ולילה" (תהלים א, ב).

ודרך זו בגילוי הרצון שבעסק התורה כאמור הוא ענין ה'פתילה' שצריך האדם לתקן בעסק עבודתו לפני ה' ב"ה כאמור, שכשם שצריך להיטיב הפתילה כראוי כדי שיאיר הנר יפה ולא יעלה עשן וריח רע, ויעלה השמן יפה ותהיה האש מתוקנת כראוי, כך הוא הדבר בעבודת השי"ת, שהאדם הוא הפתילה, וצריך שיהיה האדם מתוקן בקרבו בכדי להעלות תורתו שתוכל להאיר את נפשו ונשמתו, עד שיעלה לימוד תורתו לנחת רוח בכל העולמות. והוא כלל תיקון האדם, שכאשר יודע מדרך זו יהיה לו טעם ודרך אחר בכל עניני חייו.

כי מי שתורתו ועבודתו עולים לפני ה' ב"ה ויש לו שלימות הנפש ונשמתו מאירה, הנה יש לו עבודה ודרך בחיפוש הפְּנִיָּה אל הבורא ב"ה, והוא נקרא 'בעל תפילה' כפי מדרגתו, היינו שבכל מדרגה ומקום שיהיה יהיה יכול לפנות להשי"ת, ויהיה לו דרך בחיפוש אחר האמת בעבודת התפילה, וזהו הנחשב 'לתפילה' המוטבת ומתוקנת שתעלה יפה, וכנרמז באותיות 'פתילה' שהם אותיות 'תפילה'. והוא החלק העיקרי בו ועל ידו יאיר כל עבודתו ויבוא לידי רוגע ושלימות הנפש בעבודת ה', כי הפתילה היא כלל האדם עצמו, כמו שאמר רשב"י בתיקוני זוהר חדש שם שהפתילה הם ישראל, והוא שלימות פנימיות ענין ה'אדם' העולה כמנין מ"ה, שהיא מדרגת משה רבנו שנאמר בו "ונחנו מה", שהיא תכלית מדרגת הענוה והביטול לפני הבורא ב"ה.

א

וזאת סלל דוד המלך בספר התהלים לדורות ולימדנו כיצד יוכל כל אחד לבוא לידי הכנעת הגאות, וכיצד יוכל כל אדם אשר יהיה להשיג ממדרגת התפילה כראוי, הכל מתוך שיחפש דרך בתפילה שתיכנע גאוותו וישיג איזה דבר בענוה ובביטול לפני ה', עד שיהיה עיניו נשואות אליו יתברך לבד, ובזה תהיה הפתילה מתוקנת היטב, ותוכל תורתו לעלות לפניו יתברך כראוי. ושייך הדבר לכל אחד בכל מדרגה שהיא, כי כאשר הפתילה ודרך התפילה מתוקנת, הנה גם מעט שמן ותורה שזכה להם כפי דרגתו מאירים יפה ונאה לפני השי"ת, ונמשך לאדם טובות בפועל עד שרואה את טובתו יתברך עין בעין, וטעם לימודו הוא מעין עולם הבא, מפני שבכל לימוד שיעסוק בו מחפש הוא למצוא בהם ועל ידם רק את הקרבה אליו יתברך, ולכן גם מן השמים מגלים לו בתורה את אורה וטובתה. וזאת יש לרמוז במאמר רבי שמעון במשנה שבת (א, ג) כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק, שכל הנרות עוברות טלטול וגלות, הם כל בני האדם מזרע ישראל הרמוזים בכתוב "נר ה' נשמת אדם" (משלי כ, כז), מלבד הנר הדולק, היינו מלבד מי שעולה תורתו ומאירה למעלה בכח תפילתו.

ומדרגת התפילה היא להפנות את כולו את ראשו ואת נשיאת עיניו רק למקום אחד לבד, והיינו שעושה האדם גבול בדעתו בשעת התפילה אינו נותן לכל עצה או חכמה לדבר ישועתו להכנס במוחו מלבד הפְּנִיָּה אל ה', עד שבא לפניו מתוך שמאמין באמת ובתמים שאין לו דרך לישועה כלל מלבדו יתברך, ואין בו כל חכמה ותבונה כיצד לבוא לישועתו מלבד הקריאה והפְּנִיָּה אל ה' ב"ה שיעשה עימו טובה וחסד באופן מגולה, ומבקש מהשי"ת שיתן לו בטחון רק בו יתברך, ואז האדם שהוא ענין ה'פתילה' נעשה מסוגל להעלות את התורה ולבוא לתיקונו האמיתי, כי יש לו דרך בתפילה, המנקה את ליבו מן העכירות והגאות החוצצת ומפסיקה את התורה מלעלות.

הדרך לשלימות הנפש והכנעת וביטול המרירות והדינים היא על ידי קרבה אמיתית להשי"ת, וכדרך שסלל דוד המלך לכל ישראל בספר התהלים, שמתוך שהגיע לתכלית הקרבה, להיות תלוי בו יתברך בכל רגע כגמול עלי אמו, מתוך כך גילה את ספר התהלים, שבכוחו ופעולתו מעביר האדם מקרבו את זוהמת הנחש, כי כאשר מתחנן האדם לה' ב"ה וקורא לעזרתו וישועתו יתברך כפי שלימדנו דוד המלך בספר התהלים, בזה נכנעת גאוותו שהיא שורש הריחוק, כי ה'תפילה' נעשית לו 'פתילה', שהיא בריח התיכון מקצה אל קצה להעביר ממנו כל רושם וזכר של זוהמת הנחש הקדמוני, עד שישבו ויקרב אל ה' ב"ה כראוי ויתוקן כל כל נפשו ורוחו ונשמתו בכלל ובפרט.

כי צריכה עבודת האדם להיות כנר הדולק, וכמו שאמר רשב"י בתיקוני זוהר חדש (בדף קטז ע"ב) שה'שמן' שבנר רומז לתורה וה'פתילה' רומזת לעבודת כל אחד מישראל, והאור העולה מן הנר הוא גילוי השכינה ואלהותו ומלכותו יתברך המתגלית בכל העולמות על ידי תורת האדם ועבודתו. וכפי שבכדי שידלק הנר כראוי צריך שיהיו כל חלקיו מוכנים ומתוקנים כדבעי, כך בענין עבודת האדם צריך לענין הכלי השמן והפתילה שיהיו מתוקנים היטב בכדי שתעלה התורה ותאיר כראוי.

וענין 'כלי הנר' הוא הרצון שצריך האדם לדבוק בו בראשית עבודתו, והוא שיתברר רצונו היטב מה חפץ הוא בעולם ומה מטרתו בעבודתו, ובזה בא לכדי 'רצון לקבל' באופן נכון ומתוקן כפי דרגתו, שהוא הכלי בו נותן האדם את עבודתו במצוות ובתורה ותפילה. ובאמת שפעמים רבות שאין לאדם את כלי הרצון רק מפני מחשבות המבלבלות אותו ואין דעתו מיושבת, וזאת מפני שאינו נקי ובגדיו שלא בנקיות, ומתוך כך אינו יכול ליישר את רצונו למטרה אחת שיש בה אמת ותכלית ונצחיות, ולכן צריך לעצות ישרות והנהגות נכונות לבוא לכדי רצון אמיתי וישר כראוי.

ועיקר הרצון האמיתי שיברר לו האדם בכל גילוי רצונותיו הוא שיבוא לרצות את אור ה' ב"ה בעצמו, ואל זה הרצון האמיתי בתכלית השלימות השתוקקו וחתרו הצדיקים בכל הדורות, שהיא הורדת והשכנת השכינה מרקיע לרקיע, עד להשראתה במשכן ה' בגילוי קרוב אצל הנבראים. ולכן דקדקה התורה בכל פרטי המשכן, והוא גם ענין התכלית שבמשכן, הכל לרמוז שבה מגלה הקב"ה לנבראים את השגחתו ומלכותו, שהוא חופש כל חדרי בטן ויודע האמת בדקדוק מצד לב האדם, וחפץ ה' ב"ה שיהיה האדם עימו גם כן אמת בגילוי רצונו בכל מה שמתפלל לפניו.

ורצון זה נמשך משורש קדושתה של ארץ ישראל, כי עיקר השראת השכינה הוא בארץ ישראל, ובה הוא עיקר שלימות גילוי רצונו יתברך בעולם. ולכן בארץ ישראל הוא הדרך לשלימות התפילה, היינו שיהיה רצונו מגולה בתפילה לפני השי"ת לאמיתו, עד שיתפלל לקבל מאיתו יתברך את הרצון עצמו. וכך מתוך דרך התפילה השלימה המתגלית בארץ ישראל זוכים לגלות את תוקף קדושתה בבית המקדש הנקרא 'בית תפילה', ששם הוא שער השמים לגלות את זה הרצון האמיתי והנצחי, לרצות את השי"ת. ונרמז הדבר בנוטריקון 'ארץ ישראל' שהיא 'ארצה ישר אל', שמתוך שמברר האדם בה ועל ידה את 'הרצון לקבל', מתקרב הוא יותר ויותר אל התפילה, ואל הדרך שיהיה רצונו זה מתוקן ורצוי לפני הבורא ב"ה, ובזה מתקן הוא את ה'כלי' הנצרך לנר בכדי שידלק היטב כראוי.

ב

וכשם שצריך בנר את השמן שישאב תמיד את כח האורה, כך מוכרח שיהיה האדם דבוק תמיד בתורה, ולא יעבור עליו זמן מבלי לימוד וקשר לתורה, שהיא 'משחא דאורייתא' כמו שאמר שם רשב"י, ומוכרחת היא לאדם כדי שיאיר לו הדרך ולא יחשיך לו חלילה, שכאשר עוזב האדם את הלימוד תיכף מתרחק מהשי"ת ובא לידי תלונה וקושיה ומרירות על התורה ועל הצדיקים, וכענין שכתוב (שמות טו, כב) "ולא מצאו מים", שנתרחקו ממימי התורה כמו שדרשו דורשי רשומות במסכת בבא קמא (בדף פב ע"א), ומתוך כך נאמר תיכף (שם, כד) "וילוונו העם על משה".

והיא התכלית שהבטיח הקב"ה לאבות לירש את הארץ, ואותה ביקש הקב"ה לגלות לישראל במצרים, שידעו ויוודעו שמטרת יציאתם ממצרים היא לבוא למדרגה זו שהיא שלימות הנפש ותיקון הנשמה והבריאה כולה, ולכן כבר מתחילה, מלבד מה שהודיעם שיוציאם מעבדות לחרות, עוד בשרם והבטיחם שעתידים הם לנחול ולירש את ארץ ישראל, שהיא תכלית הכל. כי 'ארץ ישראל' היא מדרגת התפילה כאמור, ובאים לזה על ידי 'ארץ כנען', שהיא הכנעה וביטול, שידע האדם שאינו יכול להושיע לעצמו ואין לו כל עצה מלבד קריאתו אל הבורא יתברך, ומתוך כך יש לו לאדם גבול בדעתו בשעת התפילה להיות נשען רק עליו יתברך, ואין חפץ הוא בדבר מלבד את ה' ואת הקשר עימו יתברך.

כי העיקר בתפילה הוא להיות אמת עם השי"ת בנקיות כראוי, וגם כאשר בא האדם לידי בכי בתפילתו, גם בזה צריך שיזהר מהסרת המחשבה מהתלות בתפילה, וכן שישמור עצמו מלסבור ולחשוב שעתה כיון שהוריד דמעותיו חייב לו הבורא איזה דבר, שהרי גם דמעותיו של עשיו הרשע פעלו בשמים, אלא שנשאר עשיו בדרכו הרעה ולא היה סומך עצמו על ה'. ומדרגת האמת בתפילה עם השי"ת היא מדרגת ירושת ארץ ישראל, שהיא מדרגת התפילה בשלימות כאמור, ולכן עיקר קיום התורה ומדרגת עסק התורה היא בארץ ישראל, כי בה מאירה התפילה ומוטבת ומתוקנת הפתילה בשלימות כאמור, ובה על ידה לבד עולה כל התורה והעבודה לפני ה' ב"ה, ולכן הקפיד הכתוב על כל גבולות הארץ ופרטיו, שהם הגבולות מכל מחשבות הזרות והחכמות שעולות לאדם בתפילה ומרחיקות אותו מעיסוק המחשבה בדרך אחת לבדה, שהיא ההשענות עליו יתברך לבדו. וכמו שפירש רש"י (במדבר לד, ב) שמפני שעיקר המצוות קיומם בארץ ישראל לכך הקפיד הכתוב לפרט גבולותיה, ונרמז בזה שעל ידי התפילה שיש בה גבול למחשבות זרות יש בה קיום ועליה לכל התורה והמצוות.

והוא שאמר הכתוב (במדבר לד, ג-ד) "והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח... ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריים ועבר צינה וגו'", שנרמז בזה הגבולות שיש לאדם ליתן בדעתו בעת התפילה מכל מחשבות זרות המעכבות בעדו מדרך התפילה כראוי, ש'ים המלח' מרמז על מליחות הבכי והדמעות שבתפילה, שגם הם יכולים להסיח את דעת האדם מלהיות אמת בתפילתו כאמור, וכן הוא מה שנרמז 'במעלה עקריים' שהם מחשבות זרות שבאות למוחו בפתע פתאום בתפילתו, וכמו שאמרו במסכת סנהדרין (בדף צז ע"א) שעקיצת עקרב בהיסח הדעת באה, וכן 'ועבר צינה', שהוא לשון צינה וקור, והם מחשבות וחכמות הבאות מן המוח כיצד להשיג את הישועה בעצמו, והם מקררות את חמימות דיבורי התפילה העולים ישר מן הלב מתוך תלות בו יתברך לבדו, ומכל אלו יש לאדם ליתן גבול בדעתו בעת התפילה לשמור דרך התפילה שתהיה באמת ובנקיות כראוי לפני ה' ב"ה, ושתהיה כענין ארץ ישראל שדקדק ה' ב"ה בגבולותיה. ולכן כאשר עולים לאדם מחשבות בתפילה טוב שיעצור וישתוק, וכמובא בשולחן ערוך (או"ח סי' צח סעיף א), ויתחדש שוב ושוב בתפילתו, וכפי שרמז הכתוב בהנהגת כלב בן יפונה כאשר רצו המרגלים לייאש את ישראל מירושת ארץ ישראל - 'ויהס כלב את העם' (במדבר יג, ל), שגילה את ענין השתיקה. כי העיקר בתפילה הוא לא לצאת חוץ לגבול, והוא עיקר תיקון הפתילה שהיא האדם עצמו כאמור, וזהו 'ונסב לכם הגבול', ש'הגבול' עולה כמנין 'אדם' (ע"כ), והוא כענין שאמרו יהושע וכלב (שם יד, ז) "טובה הארץ מאד מאד", ש'מאד' אותיות 'אדם', ורמזו להם בכפילות 'מאד מאד' על התחדשות המחשבה, כמו שאמר רשב"י בתיקון"ז (בתיקון כא, דף סג ע"א) ש'מחשבה דא אדם', וכאשר מחדש מחשבתו בתפילה בכל פעם מחדש מתוך כך יודע הוא מהטובה הגדולה שבאים על ידה, וכמובא שם בזוהר שמחשבה

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבינו שליט"א

כבוד הורים

א. כשנשאל רבנו איך אפשר לזכות למתיקות התורה, הביא את הכתוב

בספר המידות (ערך לימוד, ח"א אות א) שעל ידי שעושה האדם תענוג ושמחה לאביו על ידי זה יהיה לו הנאה ללמוד.

ב. כשבאו לרבנו קבוצה של נערים מתחזקים בכדי שיאמר להם כמה מילות חיזוק והדרכה, אמר להם רבנו שיקפידו מאד על כבוד

שהיא במדרגת אדם וסוד מ"ה היא רוכבת ומנהיגה ומכניעה תחתיה לכל המחשבות המונעות המונעות את התפילה והקרבות מלעלות.

ה

והוא ענין חטא המרגלים, שכאשר היו במדבר נאמר בישראל (דברים ב, ז) "לא חסרת דבר", שהיה להם להבאר והמן ועוני הכבוד, אך לא רצו להשיג לכל הטובות בדרך העבודה בתחנון ותפילה, שהיא פנימיות ארץ ישראל כאמור, לכך גם הלכו המרגלים לתור את הארץ ארבעים יום, כמו שנאמר (במדבר יג, כה) "וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום", שכביכול התפללו ובדקו בדרכי התפילה ארבעים יום, שהיא מדרגה לפעול לפני השי"ת כפי שפעל משה בתפילתו ארבעים יום. ומתוך כך באו לכדי "ויציאו דיבת הארץ... ושם ראינו את הנפילים בני ענק... ונהי בעינינו כחגבים וגו'" (שם יג, לב-לג), שבכל זה רצו לומר שאין אנו יכולים באמת לבוא למדרגת התפילה ולפנימיות ארץ ישראל, מפני שאלו הענקים תמיד יכנסו במחשבתנו ויסחו דעתנו מן התפילה, אם כן אין בידינו באמת כח לפעול לפניו יתברך ולהוריד את כל השפעים כפי שמקבלים אנו במדבר בעניני כבוד הבאר והמן, ואין בנו היכולת לבוא לאמונה בכח תפילתנו, וכמו שאמרו 'ונהי בעינינו כחגבים'.

וזה שאמרו 'ארץ אוכלת יושביה היא', שכאשר נבוא לתוך התפילה תיכף יעלו בליבנו מחשבות, עד שלא נהיה קיימים ותיקפים כלל בדרך התפילה כראוי, מפני שישוטטו מחשבותינו חוץ לגבול התפילה. וכך רצו לייאש את כל ישראל מלהשיג את דרך התפילה ומהות הפנימית של ארץ ישראל וגילוי מלכות ה', עד שלא זכו בני אותו דור לרשת חלק במדרגת התפילה שכנגד ארץ ישראל, וכנגד זה נעשה ענין חורבן בית המקדש הנקרא 'בית תפילה'. ועל כך אמרו יהושע וכלב (שם יד, ט) "אך בה' אל תמרודו" ש'אל תמרודו' עולה כמנין 'בחורבן הבית' (עם ב' התיבות), שהזהירו אותם שלא יבואו לכדי המרירות והתלונה והריחוק מדרך התפילה כאמור, כי בזה יבואו לכדי מאמר הכתוב (יחזקאל ב, ה) "כי בית מרי המה", והוא השורש לחורבן הבית הוא בית התפילה כאמור. גם אמרו 'אך בה' אל תמרודו', שבזה שבוחנים אתם את עוצם כח העמים שבארץ ישראל, מראים אתם בזה שמעצמכם באתם לכל הטובה הבאה לכם במדבר, כהבאר ענין הכבוד והמן, וכאילו בכוח עוצם ידכם יצאתם כביכול ממצרים, כמו שכתב הרמב"ן (שם יד, ט), אבל באמת כל מה שיצאנו ממצרים הוא בכח התפילה, כמו שכתוב (שם כ, טז) "ונצעק אל ה' וישמע קולנו וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים", וכנאמר (שמות ב, כג) "ותעל שועתם אל האלהים". גם נרמז בזה ש'ותעל' עולה כמנין 'ענני כבוד מן באר' (ע"כ), היינו שלכל טובתם אלו זכו מכח מה שפנו וקראו אל ה', שמתוך שקראו אליו יתברך וגילו את אלהותו ומלכותו. גם 'ותעל' עולה כמנין 'מלכות', לרמז שבתפילה מתגלית מלכות ה' ביותר כאמור.

ולכן אמרו בבראשית רבה (ג, ה) על הפסוק "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך", שהיא הבדלה בין יוצאי מצרים שלא נכנסו לארץ ישראל מחמת חטא המרגלים, לבין הנכנסים לארץ ישראל, שמפני שמאסו דור יוצאי מצרים בעונה ובביטול הבאים בדרך התפילה בדוקא, משום כך לא היתה תורתם יכולה לעלות ולהאיר, ולפיכך נחשבו לענין החושך כביכול, אמנם יהושע בן נון וכלב בן יפונה וכל הנכנסים לארץ עמהם שהשיגו לדרך בתפילה כאמור, הרי הם בכלל 'האור', כי עולה תורתם ומאירה כמו הנר המאיר יפה, וכמו שכתוב (משלי ו, כג) "כי נר מצוה ותורה אור", שכלליות ענין הנר היא התפילה, שהרי 'צלולת איהי מצוה' כמו שאמר רשב"י שם בתיקוני זוהר חדש (בדף קטז ע"ב), שעל ידה עולה תורת האדם במדרגה גדולה, ובה מאיר נרו של האדם כראוי, שהוא 'תורה אור', וזוכה לכדי "ואני קרבת אלהים לי טוב" (תהלים עג, כח).

ההורים שלהם, כי לפעמים נער הבא ממשפחה שלא זכו עדיין לשמור תורה ומצוות, והוא לעומתם מתחזק בעבודת ה', יכול לפגוע חלילה בכבוד הוריו ומשפחתו ולגער בהם על שהם מחללים שבת וכדומה, ויכולים להיווצר מכך מריבות, ונעשה מזה חילול ה' שהבן החוזר בתשובה מתחזק להוריו, ולכן אמר להם רבנו שאדרבה יזהרו בכבוד הוריהם ויכבדו אותם, ובכך יראו להם שהדרך של התורה היא דווקא האהבה והכבוד להורים, ולא השנאה והפילול, וסיים רבנו שאם יעשו זאת יזכו שיפתחו להם כל השערים בעבודת ה'.

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבינו שליט"א

פניני דוד

יסודות ואבני דרך
מתורת רבינו שליט"א

מדוע מברכים 'שיפוצו מעיינותיך חוצה'?

ביאר רבנו את מה שנוהגים בזמנינו לברך אחד את השני 'שיפוצו מעיינותיך חוצה', ולא מברכים 'שתפוז תורתך בעולם' וכדומה, כי התורה היא כמו מעיין היורד מלמעלה למטה, וכמו שאמרו חז"ל במסכת תענית דף ז' עמוד א' שהתורה נמשלה למים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך, וכן התורה אינה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה עליו. ותורה כזו שהיא כמעין היורד ממקום גבוה לנמוך היא משתמרת לדורות, שהרי במשך הדורות היו הרבה חכמים שהיה להם חידושי תורה נוראיים, אבל הם לא כתבו ספרים ולא נשאר מהם זכר בעולם, ולעומתם חכמים אחרים זכו שתורתם מפורסמת ומופצת עד היום הזה, והם היו אלו שדעתם היתה שפלה עליהם, ולכן אומרים 'שיפוצו מעיינותיך חוצה', שהתורה שתתפרסם היא תורה שהיא כמעין, היורד ממקום גבוה למקום נמוך.

האם יש ענין ללמוד סמוך לבית המקדש?

רבנו הזכיר פעם שיש מעלה גדולה ללמוד בעיר הקודש ירושלים, ובפרט בעיר העתיקה בסמיכות לחומות. וביאר רבנו שעיניך ההבנה בתורה נשפעת מירושלים, ולכן בתחילה התקינו שיהיו מלמדי תינוקות מלמדים רק בירושלים, וכמו שלמדו חז"ל במסכת בבא בתרא בדף כ"א עמוד א' מהפסוק בישעיה פרק ב' פסוק ג' "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", כי כל שפע החכמה שבעולם נמשך מבית המקדש, ולכן האדם יכול לזכות לחידושים והבנה מופלאה בתורה כשהוא לומד בסמיכות למקום המקדש.

איך להינצל מהצרות?

פעם אחת נשאל רבנו מיהודי יקר שעוברים עליו כל מיני צרות וקשיים, מה העצה להינצל מהצרות והיסורים, והשיב לו רבנו בשם ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע"א שאמר על דברי המשנה באבות פרק ג' משנה ה' 'כל המקבל על עצמו עול תורה מעבירין' ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, שבמדרש רבה במדבר פרשה י"ט סימן כ"ו הגירסא היא 'פורקין' ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, ואמר העטרת צבי שישנם מלאכים בשמים שתפקידם ללכת לכל בעלי הצרות העוסקים בתורה ולפרוק מהם את הצרות, כמו עגלה הפורקת את המשא לגמרי, ומעבירים אותה לשוואי ישראל.

האם ה' מביא את האדם לחטוא?

פעם נשאל רבנו על נוסח התפילה שאנו מתפללים: 'אל תביאני לידי חטא', וכי הקב"ה הוא מביא את האדם לידי החטא, ולכאורה היה צריך לומר 'עזרני שלא אחטא' וכדומה. וביאר רבנו על פי מה שאמרו חז"ל במסכת ברכות בדף ס"ג עמוד א' (בגירסת העין יעקב) שהגבגב גם כשהוא נמצא בתוך המחותרת לפני גיבתו הוא מתפלל לה' שיצליח אותו לגנוב, ועל זה אנו מתפללים 'אל תביאני לידי חטא', היינו שאפילו אם אגיע למצב שאתפלל אליך להצליח ולחטוא, אל תביאני לידי חטא.

לששון ולשמחה

תפילה זו פועלת ממש, וכוחה רב ועצום, ותיכף בעת אמירתה ממתיקה ופועלת שמחה ובטחון בה' יתברך, והיא פלא ממש

רבנו של עולם, רחום וחנון, אדון השמחה והחירות. רחם עלי וחנוני, ותן שמחה עצומה בלבי, שמחה שאינה תלויה בדבר, ולא תלויה במלוי חסרון, אלא שמחה נקיה, שמחה בך יתברך, שמחה שאזכה לרקוד ולקפץ מכחה, שמחה אמתית ונצחית, כמו שתהיה לעתיד למלך המשיח כאשר יעמוד על הרי ירושלים ויתבונן איך עבר ונצח המלחמות בלם והמליך אותך יתברך, ויעמוד ביתך יתברך בבתחלה, ותשרה שמחה בכל העולמות.

אנא רחם עלי ותאיר בי את אור השמחה העצומה, אור החירות, ונסו יגון ואנחה. בא בשלום אור וצא ממני חשך, בואי בשלום שמחה וצאי ממני אפלה, ונסו אתך יגון ואנחה. אמן נצח סלה ועד.

סיפור לשולחן שבת

השיבה לו הרבנית, עכשיו אחרי שנפטר בעלי הרבי אני יכולה לגלות את הסיבה, בתחילה הייתי נותנת לחסידים להיכנס, וכל חסיד היה בא עם החבילה של כל הצרות והיסורים שלו ושל בני ביתו, וכשהיה הרבי שומע את דבריו היה פונה לקדוש ברוך הוא ואומר: 'רבנו של עולם, אני מוכן להקריב את הילדים של כקרבות כדי שיהיה ישועה ליהודי זה ובני ביתו', ומיד כשהוא היה יוצא שוב היה נכנס יהודי אחר עם חבילת הצרות שלו והיה מבקש שהרבי יפעל לו ישועה, ושוב פעם הרבי היה נושא את עיניו למקום ומבקש שה' יקח את ילדיו במקום הצער של אותו יהודי, וכשראיתי שזה חוזר על עצמו בכל יהודי שמגיע, הבנתי שאני חייבת למנוע מהחסידים להיכנס, בכדי שהמשפחה שלי תישאר בחיים...

כשסיים רבנו הגאון הינוקא את הסיפור אמר לכל הקהל שמכאן צריך ללמוד מה הוא רבי אמיתי, שכאשר מגיע אליו יהודי עם הצרות שלו, הוא מוכן להקריב את הילדים שלו למען היהודי שבצרה, ורבי כזה תפילותיו מתקבלות בשמים, זכותו תגן עלינו...

ביום ההילולא של הגה"ק רבי לייב בעל היסורים זי"ע"א דיבר רבנו הגאון הינוקא שליט"א על הצדיקים שהיו סובלים יסורים, וסיפר על היהודי הקדוש מפשיסחא שהיה נוהג לקבל על עצמו את היסורים של עם ישראל, והיה ממש מדוכא ביסורים כל ימי חייו, ואשתו הרבנית לא היתה מסכימה לחסידים להיכנס ולבקש ממנו ברכה, וככל שהיו החסידים מתאמצים להיכנס, היא היתה מצרית את צעדיהם, וחוסמת בעדם להיכנס אל הקודש, וכל שכנועיהם וטענותיהם לא הועילו מאומה.

לאחר שנפטר היהודי הקדוש, החסידים לא רצו ללכת ולנחם את אשתו האלמנה בגלל שתמיד היתה מעכבת בעדם להיכנס לצדיק, ורק חסיד אחד שהיה סקרן מאד לדעת את סיבת עקשנותה של האלמנה, הלך לנחם אותה, ואחרי שגמר את הניחום אמר לה אותו חסיד, הרבנית, אני חייב לדעת מדוע כל ימי חייו של הרבי לא היית מסכימה שהוא יקבל קהל, מדוע זה הפריע לך כל כך, הרי כל הצדיקים היו מקבלים קהל, ומה שונה היהודי הקדוש מכל הצדיקים.